

ERZURUM BÖLGESİNDEKİ FİZİKSEL SAKATLIKLARIN DEĞERLEN- DİRİLMESİ .

Dr. Süleyman AKTAŞ (x)
Dr. Ayla BALCI (xx)
Dr. Ekrem AKSOY (xxx)
(xxxx)

Ö Z E T

Erzurum il merkezi ve kırsal bölgesini istatistiksel anlamda temsil edebilen 98.000. kişinin taranmasıyla yapılan araştırmalarda tesbit edilen % 1 oranındaki sakatlarda etiyolojik etkenler yaş ve cinsiyete göre dağılımı fonksiyonel durumları tayin edilmiştir. En fazla sakatlıklar 11-20 yaş grubunda bulunmakta ve enfeksiyon hastalıkları ile travmatik etkenler başta olmak üzere sırayla göz hastalıkları, konjenital etkenler görülmektedir. % 14 oranda bağımlı, % 27 bağımsız ve % 59 yarı bağımlı olarak saptandı.

GİRİŞ VE AMAÇ

Günümüzde; hızlı nüfus artışı, Tıp ve teknik bilim dallarındaki gelişme ile süratli sanayileşme gibi etkenlere bağlı olarak kronik hastalıklar ve fiziksel sakatlıklarda belirgin bir artış görülmektedir. (1,2) Buda toplumlarda önemli sağlık ve ekonomik sorunlara neden olmaktadır. Bu so-

runların çözümü, gelişmiş ülkelerde öngörüldüğü gibi toplumda bağımlı ve tüketici durumda bulunan sakatların bağımsız, fonksiyonel ve tekrar topluma uyabilmelerinin sağlanması için etkin önlemler alınmasıyla olmaktadır. Bu amaçla Ülkemizde sakat sayısını belirlemek, mevcut sakatların fonksi-

(x) A.Ü. TıpFak. FTR Öğretim Üyesi ve Başkanı

(xx) " " " Uz.

(xxx) " " " Uz.

(xxxx) VII. Ulusal Rehabilitasyon Kongresinde tebliğ edilmiştir.

yonel durumlar ile rehabilitasyon potansiyellerini saptamak suretiyle modern rehabilitasyon merkezlerin sayısını ve hizmet kapasitesini arttırmak, rehabilitasyon hizmetlerini yürütecek rehabilitasyon personelinin eğitimi ve yetiştirilmesi ile gerçekleştirilir.

Bütün bunlara ilâve olara fonksiyonel durumda olan sakatların özellikle kamu kuruluşlarına yerleştirilmeleri ve çalıştırılabilmeleri için olanakların sağlanması zorunludur. Bu yönden yapılan tüm uğraşların

başarılı ve faydalı olabilmesi için toplumda sakatlara karşı anlayışlı ve yardımcı olmak, ekonomik, sosyal ve politik yaşamın değişik çalışmalarına sakatlarında katılmaya hakları olduğunu açıklayıcı seminer ve konferansların yapılması gerekmektedir.

Bu araştırmalardaki amacımız bulunduğumuz ilin, merkez ve kırsal alanlardaki sakatların gerçek sayısını, etkenlerin ve fonksiyonel durumlarını belirtmek, rehabilitasyon potansiyeli olanların rehabilite etme suretiyle fonksiyonel hale getirmektir.

MATERYAL VE METOD

1976, 1977 ve 1978 yıllarında yapılan araştırmalarla Erzurum ilinin merkez ve kırsal alanlarının istatistiksel ve bölgesel nitelikleri yönü ile temsil edilebilecek şekilde 4 ü il merkezi, 5 i ilçe merkezi, 6 sı köylerde olmak üzere toplam 15 sağlık ocağı rastgele seçildi. Bu 15 ocağa bağlı 13162 ailenen oluşturduğu 98.000 kişi tarandı.

Bu araştırmalar; A.Ü. Tıp Fak. Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon kürsüsünde görevli personel, kürsüde staj yapan öğrenciler ile sağlık müdürlüğü eğitim şubesi ve seçilen sağlık ocaklarında görevli personelle birlikte yürütülmüştür. Bu araştırmalarda, fiziksel sakatlığın etiyolojik faktörleri yaş ve cinsiyete göre dağılımı ile bağımsızlık derecesi incelendi.

BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırmamız; 98.000 kişi üzerinde üç yıl süreyle iki çalışma şeklinde tamamlanmıştır.

Ayrı bir çalışma olarak sunulan birincisiyle il merkezi tarandı. iki yıl süre ile yapılan ikinci çalışmada kırsal bölgede saptanan sakatlar birinci çalışma sonuçlarıyla birlikte değerlendirildi.

Tablo : 1 Etiyolojik faktörlere göre sakatlığın dağılımı :

Tablo incelendiğinde , sakatlık

yüzdesi en fazla (% 30 ile) enfeksiyon ve en azda herediter hastalıklarında görülmektedir. Enfeksiyöz nedenli sakatların ön sırada olmasının bölgesel tabiat şartları, sosyo-kültürel ve yetersiz sağlık hizmetleriyle izah edilebilir. (2,4)

Enfeksiyöz hastalıklardan sonra görüldüğü gibi ikinci sırayı travmatik olanlar almaktadır. Bu sakatlıklara çoğunlukla iş ve travmatik kazalar neden olmaktadır.

ETYOLOJİK FAKTÖRLERE GÖRE SAKATLIĞIN DAĞILIMI

SAKATLIĞIN LOKALİZASYONU		ALT EKSTREMİTE BOZUKLUKLARI	ÜST EKSTREMİTE BOZUKLUKLARI	GÖVDE SAKL BOZUKLUKLARI	GÖRME KAYBI	İŞİTME VE DUNUSMA BOZUKLUKLARI	SALA GERİLİĞİ	TOPLAM		TOPLAM %	
								V.S	%		
ETYOLOJİK FAKTÖRLER	ENFEKSİYONLAR	POLİYOMİYELİTİS	33	6	2	1	1	42	6.81	81.43	
		CERABRAL PALCY	24	12	1	3	11	10	61		9.90
		K.B.B ENFEKSİYONU	-	-	-	-	4	-	9		1.40
		OSTEOMİYELİTİS	21	4	-	-	1	-	25		4.05
		MAL DE POTT	3	-	8	-	-	-	11		1.78
		MENENJİTİS	13	9	-	7	2	3	39		6.33
	SEPTİK ARTRİTİS	2	-	-	-	-	-	7	1.13	26.54	
	TRAJVALAR	KIRIKLAR	65	14	6	-	-	-	85		13.79
		CIKIKLAR	11	1	1	-	-	-	13		2.11
		YANIKLAR	9	2	1	1	-	-	18		2.92
		AMPÜTASYON	16	15	-	-	-	-	25		4.05
		KAPA TRAJVALARI	-	3	-	1	5	3	12		1.94
		GÖZ TRAJVALARI	-	-	-	23	-	-	23	3.73	13.96
	KONJENİTAL ANOMALİ	KONJENİTAL APLAZİ	3	6	2	3	-	1	15	2.43	
		MONGOLİZİM	-	-	-	1	1	2	4	0.64	
		D.K.C.	53	-	1	-	1	1	56	9.09	
		KIROZ	-	1	1	-	-	-	2	0.32	
		MİKROSEFALİ	1	1	-	-	-	1	3	0.48	
		PES EKİNO VARUS	6	-	-	-	-	-	6	0.97	17.65
	GÖZ HASTALIKLARI	KATARAKT	-	-	-	57	-	-	57	9.25	
		TRAHOM	-	-	-	11	-	-	11	1.78	
		GLOKOM	-	-	-	5	-	-	5	0.80	
		KORNEA ÜLSERASYONU	-	-	-	34	-	-	34	5.50	
		MYOPI	-	-	-	2	-	-	2	0.32	2.56
	C.V.A HEMİPLEJİ	18	18	-	-	-	-	36	5.84	2.56	
	ÜCRETSİZ HAST.	MİYOPATİ	8	-	-	-	-	-	8		1.29
		MİVELOPATİ	4	4	-	-	-	-	8	1.29	100.00
	TOPLAM		289	101	23	147	35	21	616	100.00	
%		46.92	16.39	3.74	23.87	5.68	3.40	100.00			

Tablo : 2- Etiyolojik Faktörlerin Yaş Ve Cinsiyete Göre Dağılımı:

Görüldüğü gibi 11-20 yaş grubunda sakatlık yüzdesi artma göstermektedir. Çocukluk ve gençlik çağındaki sakatlığın oluşturduğu sos-

yo-kültürel psikolojik ve ekonomik sorunlar yönünden önemi büyüktür. Tablo: 3- Etiyolojik Faktörlere Göre Sakatlık Derecesi:

Tablo incelendiğinde sakatların % 27 si bağımsız, % 59 u kısmi ve %

ETİYOLOJİK FAKTÖRLERİN YAŞ VE CİNSİYETE GÖRE DAĞILIMI.

YAŞ GRUPLARI - CİNSİYET		0-10		11-20		21-30		31-40		41-50		51-60		61-70		71-80		TOPLAM			%																							
		E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	G.T.																								
ETİYOLOJİK FAKTÖRLER	ENFEKSİYONLAR	POLİYOMİYELİTİS																				10	3	7	7	2	1	1	-	2	1	-	2	1	-	1	-	-	23	13	36	6.55		
		CEREBRAL PALSY																				11	9	6	3	6	3	2	2	3	1	-	-	1	1	-	-	-	-	29	19	48	8.76	
		K.B.B. ENFEKSİYONLARI																				1	-	2	1	-	1	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	2	9	1.65	
		OSTEOMİYELİTİS																				1	2	2	4	3	-	6	1	1	-	2	-	3	-	-	-	-	-	18	7	25	4.55	
		MAL DE POTT																				-	-	1	1	-	-	2	-	2	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	4	6	10	1.82
		MENENJİTİS																				5	1	6	6	3	3	-	3	1	-	3	-	1	1	-	-	-	-	19	14	33	5.89	
	SEPTİK ARTRİTİS																				-	-	-	1	-	-	-	2	1	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	2	5	7	1.27	
	TRAYMALAR	KIRIKLAR																				2	4	8	5	6	2	5	3	11	4	10	2	6	8	-	-	-	50	28	78	14.15		
		ÇIKIKLAR																				-	2	1	2	1	-	-	2	1	1	1	2	-	1	-	-	-	-	4	10	14	2.54	
		AMPUTASYON																				2	-	2	2	2	3	3	-	2	1	2	-	4	-	-	-	-	-	12	6	23	4.18	
		YANIKLAR																				-	-	3	1	-	1	-	1	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	6	4	10	1.82
		KAFATEAYMALAR																				2	-	4	2	2	4	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	8	18	3.26
		GÖZ TEAYMALAR																				1	-	2	1	2	-	3	1	1	-	6	-	4	1	-	-	-	-	-	20	3	23	4.20
	KOMİENTİLANMAGLI	KONİSİTAL APLAZİ																				4	1	2	2	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	9	3	12	2.20	
		MONGOLİZİM																				1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	0.36
		D. K. C.																				4	12	4	15	5	1	1	6	-	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-	14	38	52	9.45
		KİFOZ.																				-	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	3	0.55
		MİKROSEFALİ																				-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	10.02
		PESEKİNO-VARUS																				2	3	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	4	7	1.29
	GÖZ HAST.	KATARAKT																				-	-	-	-	-	-	-	1	3	-	7	3	10	12	16	7	36	23	59	10.95			
		TEAHOM																				1	1	1	-	1	1	2	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	7	3	10	1.82
		GLOKOM																				-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	2	2	4	0.72
		KOENGA ÜLSERASYONU																				-	-	2	2	4	4	3	-	7	4	2	-	2	5	-	-	-	-	-	20	15	35	6.38
		MYOPI																				-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	0.36
		CVA																				-	-	-	-	1	1	-	1	3	-	1	1	3	4	3	-	-	-	-	11	2	18	3.25
	MUSKÜL HAST.	MYOPATI																				-	-	-	-	1	1	-	1	-	2	1	1	1	-	-	-	-	-	3	5	8	1.45	
		MYELOPATİ																				1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	4	0.72
	TOPLAM		48	39	55	57	42	38	33	27	40	24	43	13	19	35	19	23	320	231	551	100.00																						
%		8.21	7.05	9.94	10.34	7.62	5.08	5.88	4.78	7.25	4.35	7.80	2.35	3.44	6.35	3.64	4.23	58.08	41.92	100.00	100.00																							

14 ü tam bağımlıdır. Bu sonuçların sosyal, psikolojik., ekonomik yönünde olduğu kadar rehabilitasyon

yönündende önemli sorunlar oluşturmaktadır.

SONUÇ :

İki ayrı çalışma ile Erzurum ilinin merkez ve kırsal bölgesinde 98.000 kişi taranarak 551 fiziksel sakat saptandı.

oranı sadece gözle görülen fiziksel sakatlık yönünden küçümsenmeyecek bir sayıdır.

Kardiyovasküler ve böbrek hastalıkları gibi kronik hastalıklara bağlı sakatlıklar dikkate alınmadan yaklaşık olarak % 0.5-1 civarındaki sakatlık

Bu araştırmamızda; fiziksel sakatlıkların etiyolojik faktörleri, yaş grupları ve bağımlılık derecesine göre değerlendirmeler benzer çalışmalara yardımcı olacağı kamındayız.

ETİYOLOJİK FAKTÖRLERE GÖRE SAKATLIĞIN DERECESİ

ŞAHSİN AKTİVASYONU		BAĞIMSIZ	YARISIMLI	T BAĞIMLI	TOPLAM		
					VS	%	
ETİYOLOJİK FAKTÖRLER	ENFEKSİYONLAR	POLİYOMİYELİTİS	7	25	4	36	6.55
		CEREBRAL PALSY.	12	28	8	48	8.36
		K.B.B. ENFEKSİYONLARI	3	6	-	9	1.65
		OSTEOMİYELİTİS	8	17	-	25	4.55
		MAL DE POTT	-	8	2	10	1.82
		MENENJİTİS	4	23	6	33	5.89
		SEPTİK ARTRİTİS	1	6	-	7	1.27
	TRAVMALAR	KIRIKLAR	25	52	1	78	14.15
		LİKİTLER	9	5	-	14	2.54
		AMPUTASYON	8	15	-	23	4.17
		Kafa TRAVMALAR	5	2	3	10	1.82
		YANIKLAR	9	8	1	18	3.26
		GÖZ TRAVMALAR	6	12	5	23	4.20
		KONJENİTAL ANOMALİ	KONJENİTAL APLAZİ	3	7	2	12
	MONOKLİZİV		-	2	-	2	0.36
	DKC		21	31	-	52	9.45
	LİFOZ		2	1	-	3	0.55
	MİKROSEFALİ		-	-	1	1	0.02
	PES EKİNO VƏRUS		-	7	-	7	1.29
	GÖZ HASTALIK		KATARAKT	12	23	24	59
		TRABHOM	-	5	5	10	1.82
		GLOKOM	-	3	1	4	0.72
		KOENER ULSEZYONU	12	8	15	35	6.39
		MYOPI	1	1	-	2	0.38
		C.V.B. NEMİPLEJİ	1	15	2	18	3.25
	HEREDİTER HAST	MİYOPATİ	-	8	-	8	1.45
		MİVELOPATİ	-	4	-	4	0.72
	TOPLAM		149	322	80	551	100.00
		27.04	58.44	14.52	100.00		

S U M M A R Y

THE EVALUATING OF PHYSICAML DİCABILITY
IN ERZURUM DİSTRİCT

This survey were done upouon 98-000 subjects who live in Erzurum distiner 1 percent handicapped were found These handicappeds were evaluated upon age and sex and etiologic causes. The most physical disabilities were seen between 11-20 age group. Infection

travma ophtalmic pathologies and congenital disorders were the commonest causes of disabilities in order. A large percentage of the handicapped (% 59) were partly dependant, 41 percent of them were dependant and 27 percent of were independant.

KAYNAKLAR :

1. Devlet İstatistik Enstitüsü. Genel nüfus sayımı 1965, Nüfusun sosyol ve ekonomik nitelikleri. D.İ.E. yayını no: 568, Ankara 19769.
2. Gülsen, Ö.: Diyarbakır bölgesi Fiziksel Sakatlıklar Prevalans Araştırması. Diyarbakır Tıp Fak. Der. Cilt, 3 sayı: 4 s. 3-29, 1975.
3. Dikmen, A., Sakatların rehabilitasyon yönünden değerlendirilmesi, Fizik Tedavi ve Reh. Dergi. Cilt: 1, Sayı, 3-4 s. 100-121 1975.
4. Aktaş, S.: 1973-1976 yılları arasında Erzurum ve çevresinde görülen Poliomyelitis Vak'aları ve Özellikleri, Atatark Üniver. Tıp Fak. 1. Tıp Kongresi Kitabı. s. 343-48, 24-26 Mayıs 1976, Erzurum.